

Nyttårsmottakelse søndag 6. januar 2019 i Hamar bispegård Biskopens nyttårstale

Kjære alle sammen. Godt nytt år!

2019 blir et spennende år og et år med utfordringer og endringer som krever mye av så vel fellesskapet som den enkelte.

Til jul fikk jeg et tidsskrift fra biskopen i København; Magasin for folkekirken i København. Her belyses temaet «mot». Mot til kjærlighet i den største sorg, mot til tvil og nye erkjennelser og mot til tillit og mismot på verdens vegne. Jeg likte så godt disse overskriftene som berører grunnleggende eksistensielle spørsmål. Og så er det slik at mot er en nær slektning av håp. Og vi trenger begge deler for å stå opp for det vi tror på og for å kunne møte livet i all sin fylde og kompleksitet.

Bokas år

Vi skal feire bokas år; det er 500 år siden den første boken på norsk ble trykket. Vi skal løfte frem betydningen av bokformatet, og de som skriver og de som leser. Norsk litteratur skal feires over hele landet og i mange fora, blant annet er Norge valgt ut til å være hovedland i bokmessa i Frankfurt.

I følge forskning gjort av KIFO leser omtrent 11 prosent av befolkningen Bibelen på ukentlig basis. Det er de over 65 som leser mest, men også unge menn under 25 år er en økende kategori. Forskning viser at Hedmark er et av fylkene hvor bibelen leses minst. Det betyr at det er et potensiale for å fremme Bibelen som et viktig stykke litteratur i vår kultur, og gjøre folk nærmere kjent med de fantastiske fortellingene og livsvisdommen vi finner i Bibelens bøker.

I tillegg til å være vår kilde til historiene om Jesus, er også Bibelen et unikt stykke litteratur. Dette tenker jeg er en mulighet vi må gripe i 2019 – ved å samarbeide med ulike aktører lokalt; bibliotek, museum, arkiv og kommuner. Her er det bare fantasien som setter grenser, og jeg gleder meg til se hvordan vi utnytter det mulighetsrommet som nå ligger der.

Statistikk

I disse dager vil det årlige statistikkarbeidet begynne i kirka vår. Fra hvert kirkekontor vil de harde tall komme inn, og vise mye av det som er gjort av

kirkelig arbeid i 2018. Dette vil vi sammenstille og analysere. Slikt arbeid kan nok virke noe trøttende, men resultatene vi får ut av dette er faktisk veldig viktig for det strategiske arbeidet videre.

- Vil dåpsprosenten fortsette å synke?
- Vil vi se et oppsving i antall gudstjenestedeltakere?
- Er fortsatt gravferdstallene stabile?

Det blir spennende å se, så følg med den nærmeste tida på våre nettsider.

Effektivisering i Den norske kirke

I 2018 har administrasjonen i Kirkerådet og bispedømmekontorene vært involvert i et effektiviseringsprosjekt som omfatter de merkantile tjenestene. Målet er at Den norske kirke skal bruke mindre ressurser på administrasjon og frigjøre ressurser til førstelinjetjeneste. Det er politiske forventninger til dette fra både Stortinget og Kirkerådet.

I 2019 vil det bli opprettet felles enheter for økonomi, lønn og arkiv som skal betjene samtlige bispedømmer og Kirkerådet. Dette vil innebære nye rutiner og omstilling. Flere av de som blir ansatt i de nye enhetene vil være lokalisert lokalt. Selv om effektiviseringen vil frigjøre ressurser til førstelinjetjenesten så er dette utfordrende siden det berører utvalgte ansatte og arbeidsmiljøene ved det enkelte kontor.

Forslaget til Statsbudsjett for 2019 varslet krav om ytterligere effektivisering. Heldigvis ble det flertall i Stortinget for å unngå nye kutt i budsjettet. Og vi er spesielt glad for økte bevilgninger til en styrket satsing på diakoni.

Dersom vi tar med ansatte i kirkelige fellesråd, får vi en fordeling hvor ca. 7200 arbeider lokalt, mens ca. 240 er arbeider regionalt og nasjonalt. 96 % av kirkens ansatte arbeider lokalt. Sammen betjener vi 3,75 millioner medlemmer i Den norske kirke. Som folkekirke favner vi hele bredden av befolkningen. Kirkens administrasjon lokalt, regionalt og nasjonalt ivaretar og støtter opp om samarbeid med alle landets kommuner, samt arbeid inn mot en rekke lokale, regionale og nasjonale offentlige etater. I tillegg ivaretas samarbeid med kirkelige organisasjoner samt andre tros- og livssynssamfunn.

Kirkeordning

Ett av mange sentrale spørsmål som skal behandles dette året er knyttet til kirkeordning. Her er det mange viktige sider, men jeg skal her nøye meg til å trekke frem det som handler om hva en menighet i Den norske kirke skal være.

I Kirkerådets forslag til ny kirkeordning, var det to forslag som utfordret tradisjonell tenkning om menigheter i Den norske kirke. Det ene forslaget var at kirka skal ha en permanent ordning med såkalte «valgmenigheter», at det skal være mulig å opprette en menighet som mennesker velger å være med i, framfor soknemenigheten der en bor. Det andre forslaget var at det skulle være enklere å få permanent soknebåndsløsning, ved å sende søknad til menighetsrådet i den menigheten en ønsker å tilhøre.

Jeg er ikke sikker på om disse forslagene til justering av kirkeordning vil styrke kirka vår. I en tid med større mobilitet og nye virtuelle fellesskap, tror jeg det er viktig at kirka hegner om lokal stedstilhørighet og verdien av det. Én ting er at stedet vi er på inviterer til møter med mennesker ansikt til ansikt, på en måte som aldri kan erstattes av møter over nett.

Men ikke minst er soknemenigheten et unikt fellesskap i sitt mangfold. Her er mennesker menighet på tvers av alder, kulturelle forskjeller, klasse, smak, økonomiske ressurser, teologiske meninger og utdanning. Slik uttrykker evangeliets radikale likebehandling hver gang soknemenigheten møtes: I det daglige er det mye som skiller oss, men vi er alle like for Gud - på søndagen, i dåpen, i nattverden eller skulder ved skulder i gravferda. Soknemenighetens mangfold er som regel større enn hva som er tilfelle i andre trossamfunns menigheter. Dette er et kjennetegn ved folkekirka vår som vi må styrke.

Det dobbelte kjærlighetsbudet

Gjennom 2018 har jeg tenkt mye på det dobbelte kjærlighetsbud. I Matteus står det som kjent:

En av dem, en lovkyndig, spurte for å sette han på prøve. «Mester, hvilket bud er det største?» Han svarte: «Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din forstand. Dette er det største og det første budet. Men det andre er like stort: «Du skal elske din neste som deg selv.

Grunnen til at jeg har tenkt mye på dette handler om at jeg har møtt mye tematikk det siste året som er nettopp knyttet til det å vise omsorg og kjærlighet for andre, men også behovet for å kunne elske seg selv. Spesielt har dette vært tydelig gjennom flere av fjorårets visitaser.

I Øystre Slidre hadde menighetene satt «Glede» som overskrift. Det handlet om en glede over å bo der man bor, glede over å høre til, glede over å kunne dele livet sitt sammen med andre. En av kveldene ble brukt til en panelsamtale om gleden over å bo i et lokalsamfunn. Og de i panelet løftet frem både styrker og

svakheter ved å bo på et lite sted – og dette påminnet meg vår felles utfordring med å klare å ta imot de som på en eller annen måte faller utenfor det vi tenker på som det normale i et samfunn. Det kan være de som er nyinnflyttede, flyktninger, syke og avhengige.

Det samme temaet ble løftet frem i Grue, som hadde «Utenforskap - innenforskap» som overskrift. Jeg tror vi alle kan kjenne på et utenforskap av og til, men for de fleste er det en forbigående tilstand. For andre er det varig. Også i Grue var det en paneldebatt om dette temaet, og personer fra ulike deler av samfunnet delte sine opplevelser av å kjenne på utenforskap. Jeg tror det er viktig at folk deler sine historier – at ting normaliseres, og kanskje bidra til at det ikke er så tabu å kunne si høyt at man kjenner seg ensom. At man kan dele på sårbarheten. Kanskje gir det styrke til å elske seg selv – til å se sin egen betydning og at en er like verdig som alle andre.

Det tenker jeg også TV-aksjonen til Kirkens Bymisjon lærte oss – «Mindre alene sammen», og jeg er glad for at denne tematikken løftes så høyt som den gjør. Det dobbelte kjærlighetsbudet – elske Gud og sin neste, men også seg selv. Kjærlighet til Gud handler også om kjærlighet til skaperverket – og derfor var det så viktig at det til slutt ble et forlik under klimatoppmøte i Polen i desember.

Og hvis dere ikke har hørt talen til 15 år gamle Greta Thunberg anbefaler jeg å ta en liten tur på nettet! Alt dette tenker jeg er bilder på kjærlighetsbudet som 2018 ga meg, og som jeg tror vi alle trenger å samtale videre om inn i dette året.

Litt mer framtidssblikk

2019 blir et spennende år! Ikke minst fordi det er valgår. Jeg er spent på oppslutning og gjennomføring av **kirkevalget**. Det er viktig for folkekirka at demokratiet virker, og et valg er selvsagt alltid en test på hvor vi nå står. Vi må jobbe godt sammen om dette på alle nivåer i kirken.

Jeg er stolt over folkekirka i Hamar bispedømme og over visjonen: *Hellige rom for alminnelige liv*. Jeg håper at 2019 blir preget av mot til å virkeliggjøre visjonen. Og aller mest til ikke å gå forbi når noen trenger at vi står opp for dem.

I tida framover tror jeg at vi trenger mot til å se hvilke utfordringer vi står overfor og hva må vi arbeide videre med i den praktisk-kirkelige hverdagen, liturgisk og teologisk i et samfunn preget av større kulturelt og religiøst mangfold. Jeg tenker både på religionsmøtet generelt, religionsdialog og ritearbeid spesielt.

Så vil jeg takke for alle møtepunkter vi har delt, og alt det kirkelige arbeidet som har blitt gjort av kirkelig tilsatte, frivillige og folkevalgte. Ikke minst tenker jeg på alt som har skjedd i samhandling med ulike aktører.

Jeg gleder meg til å fortsette arbeidet til Guds ære og til gagn for mennesket!

Godt nyttår!